

vidéki nemesség közti közvetítés a jó diplomáciai érzékkel megáldott Giulio Cesare Chiesa feladatai közé tartozott. A helyi családoknak tett apróbb szolgálatok meghozták a maguk jutalmát, vagyis a közösség elismerését. Az így kiharcolt presztízs, valamint az egymással szemben álló érdekek bonyolult hálózatában való kiigazodás pedig már egyenes utat biztosított Chiesa számára a hatalomhoz.

Innentől illeszkedik a mikrotörténelem az átfogóbb igényű társadalomtörténeti kutatáshoz. A santenai közösség hierarchiájának lassú, de feltartóztathatatlan átrendeződése élesen megvilágítja azokat a változásokat, amelyek nagyobb léptékben a modern állam kialakulását készítették elő. A hatalom megragadásának és gyakorlásának új módozatai nem csupán a kis közösségek, de a nyugat-európai államok politikai berendezkedését sem hagyták érintetlenül. Levi írása azonban arra is rámutat, hogy e változások mikéntje nem tárható fel, ha kizárólag mikéntje nem tárható fel, ha kizárólag személytelen társadalmi folyamatokra hivatkozunk. Talán ezt tarthatjuk a könyv legfontosabb tanulságának: a történelem, bármilyen szemszögből tekintünk is rá, nem más, mint egyéni sorsok mérhetetlenül bonyolult szövődése.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Fenyves Katalin, Pribojcski Dóra és Szeheres András, Osiris Kiadó, Bp., 2001. 259 o. 1680 Ft)

Szinnyei József:
Magyar írók élete és munkái
(CD változat)

Mindazok, akik – Kosztolányi Dezsőhöz hasonlóan – szívesen forgatnak unaloműzőként lexikonokat, kézikönyveket, bizonyára ismerik a magyar irodalomtörténet egyik legnagyobb lélegzetű egyszemélyes vállalkozását, Szinnyei József a *Magyar írók élete és munkái* című kézikönyvsorozatát. Szinnyei munkája az egyik legélvezetesebb olvasmány – s persze a remek, jó stílussal, ám mégis pontosan megírt szócikkeket, a változatos, színes életrajzokat nemcsak szórakozásból olvashatjuk, hanem akár tudományos, filológiai munkánkhoz is felhasználhatjuk, ha ki akarjuk deríteni, hogy például egy 19. századi, addig számunkra ismeretlen író, zornaliszta ki is volt tulajdonképpen.

Szinnyei József, a Magyar Nemzeti Múzeum hírlapkönyvtárának őre a következőket fogalmazta a *Magyar írók élete és munkái* 1891-es előszavában: „Célom: az egész hazai irodalmat életrajzokban úgy összefoglalni, hogy annak minden ága lehetőleg teljesen legyen abban képviselve. Miként a hadviselésnél nem egyedül a hadvezérek nyerik meg a csatát, úgy az irodalomban is minden közmunkás figyelmet érdemel a kutató részéről. Ez lebegett szemem előtt munkám megírásánál. Nagy fel-

adat volt a megjelent összes könyvek íróiról életrajzot szereznem, vagy legalább azt megjelölnöm, hogy mily állást foglaltak el a társadalomban. Ez nagy nehézséggel járt és hogy mennyire sikerült, arról a munka átvizsgálásánál mindenki meggyőződhetik.” Természetesen Szinnyei munkájának is voltak előzményei, például Ferenczy Jakab és Danielik József *Magyar írók* című életrajzgyűjteménye, amely két kötetben 1525 író életét és munkáját mutatta be. Szinnyei – az ő munkájukat is figyelembe véve – 1860-ban kezdett neki a nagy feladat elvégzésének, s életéből három évtizedet áldozott rá. Valamennyi nyomtatott sajtóterméket, könyvet, kiadványt átnézte, s mindenki, aki akár egy cikket is közölt valamilyen témában, megtalálható lexikonában. Szinnyei tevékenysége nemcsak a *Magyar írók élete és munkái* megírására „korlátozódott”; például az ő elhivatottságának köszönhetően állította föl a magyar kormány a 19. század második felében az ún. hírlapkönyvtárakat, s Rómer Flóris, Toldy Ferenc és Fraknói Vilmos közbenjárásával adta ki az Akadémia Szinnyei háromkötetes *Repertóriumát*.

Az eredetileg 14 kötetes, mintegy 30 000 életrajzot tartalmazó írói lexikon most kézbe vehető (pontosabban a számítógép CD-lejátszójába helyezhető) változatának legfőbb előnye az, hogy kiválóan kereshetünk a teljes szöveges adatbázisban,

ami lehetővé teszi Szinnyei hatalmas bibliográfiájának könnyebb használatosságát. Hiszen a számítógép nyújtotta lehetőségeknek köszönhetően, ha rá akarunk keresni egy személy nevére, akkor azt megtehetjük az egyes szócikkek végén található bibliográfiák esetében is, megtudhatjuk, hogy az általunk megtalált szerző vajon még kiról, melyik, a lexikonban szereplő íróról írt még valamit. Ezt korábban csak a több ezer oldal átnyálazásával tehetjük volna meg. Az egyes szócikkek összetett információkat tartalmaznak: az egyes írók legfőbb életrajzi adatait a különféle hírlapokban, folyóiratokban és más helyütt megjelent írások időrendbe szedése, majd az önállóan megjelent munkák címének felsorolása, valamint a legfontosabb másodlagos irodalmak jegyzéke követi.

Szinnyei nagyszabású vállalkozásának digitális kiadása után valamilyen irodalomszerető olvasó számára az lenne az igazi öröm, ha a Szinnyei munkáját folytató Gulyás Pál-féle életrajzi összeállítás is megjelenhetne CD-n. Ám előtte be kellene fejezni hagyományos, könyvsorozatként való kiadását is...

L. SIMON LÁSZLÓ

(*Arcanum Adatbázis Kft.*)